

1 OCTOBER 1917.

AFLEVERING. 6.



NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar / 5.75.

OVER NATUURSCHOON.



ALLE natuurvrienden mogen den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, den heer Posthuma, dankbaar zijn voor de Nood-Boschwet. Niet alleen omdat die wet de gelegenheid geeft, om het ongewenscht kappen van bosschen en houtopstanden te keeren, maar vooral omdat bij de motiveering en de verdediging der wet de volle nadruk is gelegd op het beginsel van het behoud van het Natuurschoon. En het zal den Minister tot groote eer blijven strekken, dat hij, toen in het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer in overweging werd gegeven, om het begrip natuurschoon uit de wet te verwijderen, kort en goed verklaarde, dat dat juist de hoofdzaak is. Zelfs aarzelde hij niet, om de portefeuille-kwestie te stellen. De Eerste Kamer heeft toen de wet met een zeer groote meerderheid aangenomen, echter niet, voordat zij nog eerst terdege de verklaring had hooren uitspreken, dat deze Nood-Boschwet alleen zou gelden „in geval van oorlog of oorlogsgevaar, alsmede zoolang niet door Ons is verklaard, dat met betrekking tot deze wet de door den oorlog of het oorlogsgevaar veroorzaakte bijzondere omstandigheden hebben opgehouden te bestaan”.

Intusschen is het nu wel ondenkbaar, dat wij na den oorlog weer tot de toestanden van vóór 1914 zullen terugkeeren en onder andere zal voortaan het behoud van natuurschoon een voorwerp uitmaken van regeeringspolitiek en nationale belangstelling. Wij zullen voor de zeer moeilijke vraag komen te staan, wat eigenlijk natuurschoon is en in welke gevallen andere of anderer belangen aan het behoud van natuurschoon mogen worden opgeofferd. En het spreekt van zelf, dat die politiek en die belangstelling niet alleen mogen gelden het natuurschoon der bosschen, maar dat van den vaderlandschen bodem in zijn geheel: de heiden en duinen, de moerassen en stranden, de meren en rivieren, en de rotsen van Zuid-Limburg. Waarlijk, voor Zuid-Limburg mochten wij nu al reeds wel een Nood-Mergelgroevenwet hebben. Het is onmogelijk, een definitie te geven van natuurschoon. Soms vinden wij het in een uitgestrekt landschap gelijkmatig verspreid en indrukwekkend door de uitgestrektheid zelve, een andermaal is het geconcentreerd op een kleine oppervlakte gronds en bestraalt van daar uit de geheele omgeving, soms is het een enkele boom of boomengroep te midden van de bouwlanden of in een rivierbocht. Doorgaans gaat het samen met het voorkomen van bijzondere plant- en diervormen of geologische bijzonderheden en dan mag zulk een terrein een natuurmonument heeten. De grens is alweer niet te trekken.

Veel van ons natuurschoon is bij de groote menigte voldoende bekend. Iedereen looft de omstreken van Arnhem en Nijmegen, Delden en de Lutte, de bosschen en heiden van Olterterp, de Hooze Veluwe, de Loosdrechtsche plassen, Oisterwijk, de Wouwsche Plantage, de Manteling en nog dozijnen andere plaatsen van even groote faam. Maar wie ons land goed gaat bereizen, vindt nog allerlei prachtige landschappen, minstens even mooi als de meeste van die, wier naam op aller lippen zweeft. Ga maar eens zien in de buurt van Swalmen, bij Well en Arcen, de Baast, de buurten Ratum en Kotten, de heide en venen van Bruinehaar en Sibculo, Orvelte, Doldersum.

De wandelwegen van den Rijkswielbond hebben reeds veel ongekend schoons tot algemeen goed gemaakt en als hij straks ook nog zijn paden slingert door Limburg, Brabant, Zeeland en de duinstreek, dan zullen zeker na eenige jaren wel genoeg medewerkers gevonden kunnen worden, om te maken een overzicht van Nederlandsche landschappen, die in aanmerking komen, om ter wille van hun natuurschoon bewaard te worden. Hoe dat „bewaren“ nu precies in zijn werk zal gaan, dat weten wij nog niet.

Vele grondbezitters zien in deze Nood-Boschwet en de eventueel daarop te volgen politiek een ernstige bedreiging van het eigendomsrecht en een ongewenschte inmenging in iemands particuliere zaken. Haast alle bosschen van ons land zijn te eeniger tijd met min of meer moeite en kosten aangelegd, met min of meer opoffering onderhouden. Hoe langer ze intact zijn gebleven, des te mooier zijn ze geworden en nu vallen ze onder het begrip natuurschoon. De wandelaars, welwillend toegelaten, hebben ze leeren waardeeren en bewonderen

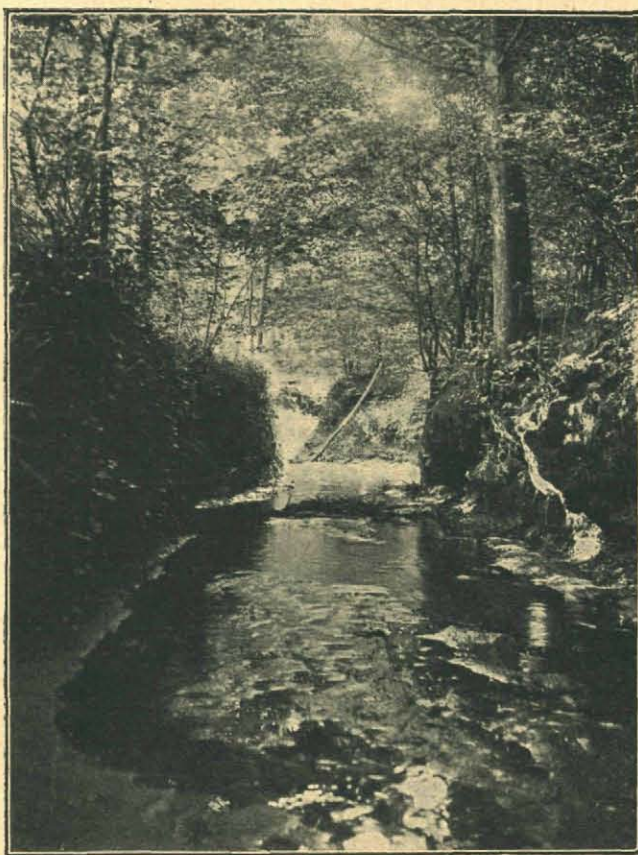
en zelfs van geslacht op geslacht verheerlijkt en bezongen. Daardoor zijn zulke bosschen geestelijk min of meer nationaal eigendom geworden. Maar nu hebben de eigenaars geld nodig ('t is niet beleefd, om te vragen waarvoor) en als zij nu willen gaan verkoopen dan komt de Nood-Boschwet of de Nieuwe Verordening op het Behoud van Natuurschoon en zegt: „halt, afblijven”. Geen wonder, dat de Eerste Kamer een zuur gezicht zette.

Het zou mogelijk zijn dat boschkweekers, die alleen het oog hebben op hun eigen belangen, hun bedrijf gaan wijzigen en alleen de sorteeringen aanplanten, die geen kans hebben om voor natuurschoon te worden aangezien.

Wij mogen niet vooruitloopen op de maatregelen, die de regeering denkt te nemen. De uitvoering van de wet is toevertrouwd aan het Staatsboschbeheer, waar, dat weten wij, de hooge idealen zij aan zij bestaan met de praktijk van het geldgewin. Ook kunnen wij verwachten, dat die dienst op het Staatsdomein zelve de beginselen der natuurbescherming nog in ruimer mate zal toepassen dan tot nog toe het geval is. Het staatsboschbeheer is een groot duinontginner

en zal zich nu meer dan ooit af te vragen hebben, of het voor het behoud van het schoon ook beter is, om vele duinen niet te ontginnen, om de geologisch en botanisch merkwaardige formaties ongerept te laten. En waar het duin beboscht wordt, trachte men zooveel mogelijk bij den aanleg van wegen en perceelen het oorspronkelijk karakter van het duinlandschap te bewaren. In de Schoorlsche duinen kan men hieromtrent leerzame waarnemingen doen. Zoo kunnen Staatsdomein en Kroëndomein een kern vormen van ons natuurschoon.

De particuliere goederen van beteekenis zouden kunnen worden ingeschreven



Aan de Kottensche Beek.
Foto Mr. C. P. TEN HOUTEN.

als natuurschoon op dezelfde wijze als dat in Frankrijk gebeurt met de historische en archaeologische monumenten. Zij worden daardoor min of meer incourant goed en daarvoor moeten de eigenaars schadeloos worden gesteld, al was 't alleen maar door vrijdom van belasting. Maar het blijft toch een soort van inbeslagname en we weten nu allemaal, hoe onsympathiek dat is.

Beati possidentes! Wanneer ons Nederlandsche volk natuurschoon wil genieten, dan dient het dat te bezitten in den vorm van Staatsdomein of in dien van een nationale stichting. Beide wegen worden reeds betreden. De Staat heeft in de laatste jaren groote bosschen en heiden gekocht en op menige plaats op de Veluwe of in Brabant ziet ge de bosschen der Vereeniging intact staan te midden van den domsten kaalslag.

Ik houd veel van den Staat, maar als het op het Behoud van Natuurschoon aankomt toch nog meer van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. De Staat heeft een Budget, een Begrooting, Belasting en allerlei Bemoeiingen, waardoor van tijd tot tijd het Natuurschoon toch nog in het gedrang kan komen. De Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten heeft maar één taak en wordt geleid door vrouwen en mannen van velerlei richting en belangen, maar allen vol geestdrift voor het behoud van Neerland's schoon. Ieder jaar op de algemeene vergadering kan elk lid dat Bestuur rekenschap vorderen van wat er verricht of nagelaten is. De middelen, waarover de Vereeniging te beschikken heeft, groeien steeds aan en wanneer iedereen, die in den afgelopen zomer geklaagd heeft over het vellen van bosschen, haar naar den stand van zijn vermogen wilde steunen, dan zouden wij dra de idealen der regeeringspolitiek kunnen helpen verwezenlijken door nationale belangstelling, die zich uitte in een zeer aangename materiële vorm.

JAC. P. THIJSE.

BOTANISCHE INDRUKKEN VAN EEN GEMOBILISEERDE IN WALCHEREN.

II.

(Vervolg van blz. 126).

 EN van onze meest bekende natuurhistorici opperde de mogelijkheid dat de Tongvaren (*Scolopendrium vulgare*), waarover ik in de Augustus-aflevering schreef, op de plaats waar ik ze vond, verwilderd zou zijn. Deze mogelijkheid lijkt mij geheel en al buitengesloten. Wel is er op eenigen afstand van de vindplaats een boerderij. Nu worden in de Walchersche boerentuinen veel eigenaardige planten gekweekt. Ik noemde al de *Primula*'s en verder ook Wilde Hyacintjes, die ze Krudnègels noemen, Narcissen (*Pèsche* lelies = Paaschlelies) Vuurlilies, Witte